

Б.М. Пунько (Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Україна)

Ю.С. Христюк (Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Україна)

ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ*

У статті охарактеризовано сутність і місце політико-економічних чинників у складній системі чинників зовнішнього середовища. Подано хронологічний перелік форумів і заходів з проблем становлення й розвитку рекреаційно-туристичної сфери, визначено їхні головні рішення (рекомендації). Сформульовано політико-економічні чинники та сутнісне визначення категорійних елементів забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України. Визначено проблемні основоположні складові і перелік основних наукових завдань щодо подальшого розвитку ґрунтовних досліджень теоретико-методологічних основ ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери України.

Ключові слова: політико-економічні чинники, зовнішнє середовище, рекреаційно-туристична сфера, економіко-екологічне функціонування.

Табл. 2. Літ. 15.

Б.М. Пунько (Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого, Украина)

Ю.С. Христюк (Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого, Украина)

ПОЛИТИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ РЕКРЕАЦИОННО-ТУРИСТИЧЕСКОЙ СФЕРЫ УКРАИНЫ

В статье охарактеризованы сущность и место политико-экономических факторов в сложной системе факторов внешней среды. Подан хронологический перечень форумов и мероприятий по проблемам становления и развития рекреационно-туристической сферы, определены их главные решения (рекомендации). Сформулированы политико-экономические факторы и сущностное определение категорийных элементов обеспечения развития рекреационно-туристической сферы Украины. Определены проблемные основополагающие составляющие и перечень основных научных заданий относительно последующего развития обстоятельных исследований теоретико-методологических основ эффективного экономико-экологического функционирования рекреационно-туристической сферы Украины.

Ключевые слова: политико-экономические факторы, внешняя среда, рекреационно-туристическая сфера, экономико-экологическое функционирование.

B.M. Panko (Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of S.Z. Gzhitskyi, Ukraine)

Y.S. Khrystyuk (Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of S.Z. Gzhitskyi, Ukraine)

POLITICAL & ECONOMIC FACTORS SUPPORTING THE DEVELOPMENT OF RECREATION & TOURISM SECTOR IN UKRAINE

* статтю підготовлено на основі доповіді на V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економіки 2011» (9 грудня 2011 р., Національна академія управління, м. Київ).

The article describes the essence and the place of political and economics factors within the complex system of the external environment factors. The chronologic order of forums and measures concerning the problems in establishment and development of the recreation & tourism sector in Ukraine is given. Political & economic factors are presented along with the definitions of the categorical elements of the support for the development of the recreation & tourism sector in Ukraine. Problem components and the list of key scientific tasks concerning further development of the detailed researches in the field of theoretical and methodological grounds for the efficient both economically and ecologically functioning of the recreation & tourism sector in Ukraine are determined.

Keywords: political and economic factors; external environment; recreation & tourism sector; economic-ecological functioning.

Постановка проблеми. Забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України полягає у вирішенні низки проблемних завдань, серед яких можна виділити такі: 1) необхідність розвитку рекреаційно-туристичної інфраструктури України; 2) правове забезпечення рекреаційно-туристичної діяльності в Україні; 3) багатовекторна орієнтація економічної політики України; 4) пріоритетний вибір європейських цінностей тощо. Крім того, не визначено зміст поняття «рекреаційно-туристична сфера (галузь)». Варто також зазначити, що Україна не має закону «Про рекреацію», лише загальні уявлення, викладені у Законі України «Про природно-заповідний фонд України» [1].

Аналіз останніх досліджень. За прогнозами Всесвітньої туристичної організації (ВТО), в XXI ст. очікується туристичний бум: кількість подорожуючих у світі до 2020р. зросте до 1,6 млрд. осіб на рік, що означає збільшення туристичних прибуттів в 2,4 раза порівняно з 2000 роком. При цьому доходи від туризму, за прогнозами ВТО, у 2010 р. складуть 1550 млрд. дол. США, тобто у 3,3 раза перевищать рівень 2000 р., а до 2020 р. прогнозується збільшення доходів до 2000 млрд. дол. США [3].

Рекреаційно-туристична сфера за останні роки перетворюється на потужну галузь світової економіки. Україна ж використовує власні рекреаційно-туристичні ресурси лише незначною мірою. За даними ВТО, туристична індустрія становить 10,9% світового валового продукту та значну частину ВВП багатьох країн світу [6]. На даний час, коли основним наповнювачем бюджету багатьох розвинутих країн світу, зокрема Іспанії, Греції, Франції, Швеції, є туристична галузь, в Україні цей комплекс як окремий вид економічної діяльності навіть не виділяють у державній статистиці. Україна має великі потенційні можливості наповнювати бюджет за рахунок розвитку туризму, але розкрити цей потенціал можна шляхом широкого використання різних економічних стимулюючих засобів, які вже тривалий час використовуються в економіці розвинених країн. За своїм географічним і геополітичним положенням, історичною та культурною спадщиною наша країна має унікальні можливості, проте недосконалість законодавчої бази, відсутність розвинутого фінансового ринку, непривабливий інвестиційний клімат створюють перешкоди для розвитку туристичної галузі. В умовах ринкової економіки за обмеженості фінансових ресурсів українських підприємств рекреаційно-туристичного комплексу особливої актуальності набуває питання пошуку джерел їх фінансування. Перспектива розвитку рекреаційно-туристичного комплексу визначається насамперед характером інвестиційної політики в країні [6].

Зокрема, у працях [5; 15] досліджуються антропогенні зміни в природі та питання рекреаційного лісокористування в комплексній зеленій зоні міста. До останніх досліджень, які висвітлюють окремі питання даної проблематики, можна зарахувати публікації таких авторів, як І.Г. Смирнов [10–13], В.І. Стафійчук [14] та інших [8].

Мета дослідження. Охарактеризувати сутність і місце політико-економічних чинників у складній системі чинників зовнішнього середовища. Подати хронологічний перелік форумів і заходів з проблем становлення і розвитку рекреаційно-туристичної сфери, визначити їхні головні рішення (рекомендації). Сформулювати політико-економічні чинники та сутнісне визначення категорійних елементів забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України. Визначити проблемні основоположні складові і перелік основних наукових завдань щодо подальшого розвитку ґрунтовних досліджень теоретико-методологічних основ ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери України.

Основні результати дослідження. Категорією «чинник» визначають певний результат, здатність або компонент здатності, що взято за основу тесту (завдання дослідження) і впливає на його виконання (отримання результату щодо впливу якогось чинника на об'єкт дослідження). Наприклад, чинники зовнішнього середовища доречно класифікувати за такими групами: 1) економічні чинники – пов'язані з обігом грошей, перерозподілом прибутків, рухом товарів та інформації, характеризують виробничо-трудова (продуктивні) сили та інноваційно-інвестиційні процеси тощо; 2) політичні чинники – впливають на політичні погляди та поділяють людей на окремі політичні групи і виявляють в діяльності та прийнятті рішень місцевими органами влади й уряду; 3) соціально-демографічні чинники – впливають на рівень і тривалість життя людей, а також формують їхню ціннісну орієнтацію (професійний рівень і рівень грамотності); 4) технологічні чинники – пов'язані з розвитком техніки, обладнання, інструментів, процесів обробки та виготовлення продуктів, матеріалів і технологій ("know-how", рівень технології); 5) конкурентні чинники, які відбивають майбутні та поточні дії конкурентів, зміни в частках ринків, концентрації конкурентів (особливості конкурентної боротьби); 6) географічні чинники – пов'язані з розміщенням, топографією місцевості, кліматом і натуральними ресурсами (кількість і густота населення; корисні копалини); 7) чинники економіко-екологічного відтворення (економічний потенціал, екологічний потенціал, сировинний потенціал, соціальний потенціал; кількість і якість за окремими ресурсними складовими).

Окремі складові зовнішнього середовища взаємопов'язані, тобто зміни однієї складової (наприклад, політичної чи економічної) призводять до значних змін в інших (наприклад, у соціально-демографічній чи правовій). Це відбиває складність зовнішнього середовища. Найбільш доцільним підходом до вивчення загального зовнішнього середовища є системний підхід, який дає змогу відслідковувати не лише зміни в межах окремих складових, а й їхній взаємний, перехресний вплив. При побудові системи чинників для аналізу зовнішнього середовища необхідно враховувати такі властивості: взаємозв'язок чинників, що характеризуються силою, з якою зміна одного чинника

впливає на інші чинники зовнішнього середовища; складність системи чинників, що впливають на середовище, зумовлена кількістю, різноманітністю зв'язків і наслідків впливу; динамічність і рухомість, тобто відносна швидкість і різні темпи змін чинників середовища; невизначеність інформації про середовище та невпевненість у її точності.

За своїм рекреаційно-туристичним потенціалом Україна має всі можливості стати туристичною державою світового рівня. Розширення міжнародних зв'язків, цілеспрямована та системна діяльність щодо розвитку міжнародних туристичних зв'язків відкривають нові шляхи просування національного туристичного продукту на світовому ринку та залучення до світового інформаційного простору щодо передового досвіду організації туристичної діяльності. Геостратегічна роль України як з'єднувальної ланки між Північчю і Півднем Європи, між Європою і країнами Кавказу очевидна. Демократичний вибір і послідовність у проведенні реформ, активний розвиток дво- та багатостороннього співробітництва як з усіма європейськими державами, так і з провідними інституційними структурами й економічними об'єктами мають сприяти посиленню геостратегічної ролі. Україна відкрита і для міжнародного туристичного співробітництва, яке повною мірою віддзеркалює загальноєвропейські інтеграційні політичні та соціально-економічні процеси та відповідає головним стратегічним загальнонаціональним пріоритетам. Виходячи з національних інтересів, економічної спеціалізації та доцільності, міжнародна туристична політика України багатовекторна, реалізується на засадах економічних інтересів та взаємовигідної співпраці з конкретною країною або регіоном, враховує особливості певного туристичного ринку. Першочерговим напрямком діяльності у цій сфері є розбудова договірно-правової бази зовнішніх відносин, укладання міжнародних угод міжурядового та міжвідомчого характеру про співробітництво в галузі туризму. На даний час укладено 28 міжнародних угод, зокрема, з Азербайджаном (1999 р.), Білоруссю (1993 р.), Болгарією (1996 р.), Бразилією (1999 р.) [9]. Першочерговим напрямком роботи уряду України у сфері туризму залишається розбудова договірно-правової бази зовнішніх відносин, насамперед з країнами, що є для нашої держави генеруючими туристичними ринками. За результатами проведеної роботи було укладено більше 40 міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво в галузі туризму, в тому числі – з багатьма країнами-членами ЄС. Також Держтуризмкурортів України розроблено проекти міжурядових і міжвідомчих угод про співробітництво в галузі туризму з понад 20 країнами світу, в тому числі з Алжиром, Аргентиною, Гвінеєю, Індонезією, Іспанією, Італією, Кіпром, Китаєм, Мадагаскаром, Малайзією, Мальтою, Марокко, ОАЕ, Румунією, Саудівською Аравією, Словенією, Тунісом, Філіппінами, Францією, Шрі-Ланкою [7], які є для України перспективними туристичними ринками, активно ведеться переговорний процес з їх укладання. З 6 квітня 2011 р. Держтуризмкурортів України, на основі Указу Президента України «Питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» №370/2011 [4], реорганізовано у Державне агентство України з туризму та курортів (надалі – Агентство) з покладанням на це Агентство функцій з реалізації державної політики у сфері туризму та курортів.

Перевага і далі надаватиметься встановленню договірних відносин з країнами, що є перспективними для України, для вивчення та впровадження практики створення нормативно-правової бази туризму, організаційних засад функціонування високорентабельної туристичної індустрії, засвоєння прогресивних емпіричних результатів державного регулювання та стимулювання галузі. Створення та діяльність спільних міжурядових комісій з питань економічного й науково-технічного співробітництва є дієвим чинником реалізації міжнародних договорів у сфері туризму. Активно розвивається співпраця у складі численних спільних міжурядових комісій з питань економічного та науково-технічного співробітництва, особливо з країнами, з якими створено правову базу співробітництва. Метою такої співпраці є формування в їхніх межах робочих груп з туризму.

Реалізуючи положення укладених міжнародних угод про співробітництво в галузі туризму, створюються міжвідомчі робочі групи з туризму, регулярно проводяться їх засідання з метою аналізу та вирішення поточних проблем двостороннього співробітництва, визначення шляхів активізації туристичних обмінів. Наприклад, створено Українсько-турецьку спільну комісію з питань співробітництва у сфері туризму, Змішану українсько-польську комісію з питань туризму, плідно розвиваються взаємовідносини в галузі туризму в межах міжурядових українсько-узбецької, українсько-турецької, українсько-грецької, українсько-кубинської, українсько-австрійської, українсько-баварської, українсько-німецької, українсько-словацької, українсько-словенської, українсько-латвійської, українсько-в'єтнамської, українсько-російської, українсько-угорської спільних комісій. Створено робочі групи з туризму в складі зазначених міжурядових органів, зокрема, українсько-австрійської, українсько-німецької, українсько-латвійської та українсько-болгарської спільних комісій [9].

Працівники центрального апарату Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України, відповідних структурних підрозділів у складі обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівники провідних туристичних підприємств мають більш активно та систематично долучатися до участі у державних заходах у сфері зовнішніх відносин. Безумовною складовою міжнародних зв'язків є розвиток інституційного співробітництва. Через безпосередню участь у діяльності світових і міжнародних структур усіх рівнів практично реалізуються договірні відносини, активізується входження України у світовий туристичний простір.

Можливості використання організаційно-фінансових механізмів міжнародних органів для підвищення економічної ефективності національної туристичної галузі важко переоцінити. Країни плідно співпрацюють в рамках членства у ВТО, яка є головною міжнародною міжурядовою організацією у галузі подорожей і туризму, виконавчим органом ООН, відповідальним за активізацію та розвиток туризму, розробку та впровадження світової туристичної політики, основними напрямками багатостороннього співробітництва країн-членів ВТО є питання глобальної координації туристичної діяльності, вироблення світової туристичної політики, узгодження статистичної методології.

Членство України у ВТО значно підвищило імідж і авторитет нашої держави у туристичному співтоваристві, створило передумови подальшого роз-

витку національного туризму відповідно до тенденцій світового туристичного ринку. Головні прояви: 1) залучення до інформаційної мережі, прогресивних технологій, інвестиційних пропозицій; 2) залучення до системи професійної підготовки, наукових досліджень, передових надбань найбільш розвинутих туристичних держав світу; 3) нові можливості налагодження взаємовигідної співпраці з країнами-членами на всіх рівнях – двосторонньому, багатосторонньому, регіональному. Виконавча рада є керівним органом ВТО, що формує світову туристичну політику, активно впливає на її впровадження, контролює бюджетні питання.

Включення України до складу Виконавчої ради ВТО має стратегічне значення, з огляду на такі чинники: 1) створення передумов подальшого розвитку національного туризму відповідно до тенденцій світового туристичного ринку; 2) диверсифікацію форм взаємовигідної співпраці з країнами-членами; 3) розширення можливостей використання механізмів цієї організації для підвищення ефективності національної туристичної галузі з урахуванням процесів глобалізації, що відбуваються у світі; 4) просування українського туристичного продукту на міжнародному ринку, збільшення надходжень до державного бюджету; 5) покращення іміджу нашої держави у туристичному співтоваристві, підвищення авторитету та впливовості України у світі; 6) розширення державно-приватного партнерства, впровадження новітніх технологій і передових методів підготовки та підвищення кваліфікації туристичних кадрів відповідно до світових стандартів.

Важливість проведення в Україні цих заходів важко переоцінити з огляду на підвищення інформаційного забезпечення туристичної галузі, опанування прогресивним досвідом організації високорентабельної індустрії туризму, зокрема, її інформаційно-рекламної сфери, пропагування національного туристичного продукту на світовому ринку каналами ВТО для участі у зазначених заходах. У 2000 р. перший офіційний візит в Україну генерального секретаря ВТО Ф. Франзіаллі набув особливого значення, з огляду на проведені зустрічі з керівниками держави: Президентом України, Головою Верховної Ради України, Прем'єр-міністром України, Віце-Прем'єр-міністром України, Головою Київської міської державної адміністрації, Міністром закордонних справ України, а також виступ на парламентських слуханнях на тему «Сучасний стан і тенденції розвитку туризму в Україні» та черговому засіданні Ради з туризму СНД. Ці події мають якісно вплинути на розвиток співробітництва України з ВТО, сприяти розбудові туристичної галузі нашої країни, її інтеграції у світове співтовариство, становленню України як одного з європейських центрів туризму. Зважаючи на те, що Україна є порівняно молодим членом ВТО, можна зі впевненістю говорити про визнання зростаючої ролі туристичного потенціалу нашої країни на світовому туристичному ринку, сприйняття нашої країни світовою спільнотою як великої європейської держави, з багатими природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, потужною туристичною інфраструктурою, що послідовно йде курсом демократичних реформ і має значні перспективи соціально-економічного розвитку.

Взаємовідносини з ВТО мають поглиблюватися за такими головними напрямками: 1) співробітництво з метою розвитку; 2) розвиток людських ресур-

сів; 3) сталий розвиток туризму; 4) якість розвитку туризму; 5) статистика та економічний вимір ринку; 6) дослідження ринку та просування туризму; 7) комунікації та документація; 8) розвиток співробітництва в рамках Ділової ради ВТО. У табл. 1 наведено хронологічний перелік форумів і заходів з проблем становлення і розвитку рекреаційно-туристичної сфери та їх основні рішення (рекомендації).

Невід'ємною складовою розбудови міжнародних відносин у сфері туризму є поглиблення співпраці з іншими міжнародними органами в галузі туризму. Активізується співпраця з Європейським Союзом, Радою Європи, Радою держав Балтійського моря з питань визначення та реалізації світової туристичної політики, включення України у перспективні програми фінансової й технічної допомоги, а також в інвестиційні проекти ЄС у сфері туризму, зокрема в межах програми TACIS тощо. Міжнародна діяльність не повинна традиційно залишатися пріоритетом держави, центрального органу виконавчої влади в галузі туризму – Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України та має розвиватися також на регіональному та місцевому рівнях. Регіони мають краще усвідомлювати важливість розширення міжнародних зв'язків, розбудови міжнародної договірної бази. Зарубіжний досвід свідчить про неухильну децентралізацію, підвищення ролі місцевих органів влади у розвитку туристичних регіонів багатьох країн. Значною перешкодою розвитку інституційного співробітництва залишається відсутність бюджетного фінансування цього виду діяльності. Ефективний розвиток міжнародної діяльності безпосередньо залежить від надання організаційно-методичної та фінансово-економічної підтримки туризму з боку держави. Туризм – високоприбутковий сектор економіки та чинник підвищення міжнародного авторитету. Необхідно, щоб визнання туризму як індустрії супроводжувалося виділенням відповідних ресурсів з боку держави. Досвід країн розвинутого туризму доводить, що без державних вкладень розвиток туризму неможливий, при цьому вкладення є, по суті, не витратами, а інвестиціями в галузь, що дає високі та швидкі прибутки. Законом України «Про туризм» [2] і Державною програмою розвитку туризму на 2002–2010 роки [3] передбачено відкриття представництв Держкомтуризму України (тепер – Державне агентство України з туризму та курортів) в Україні та за кордоном. Створення таких структур покликане підвищити економічну ефективність туристичної індустрії, збільшити валютні надходження до державного бюджету. Туристичне представництво за кордоном – це дієва система просування національного туристичного продукту на міжнародному ринку, проведення реклами туристичних можливостей України, розширення зв'язків з туристичними відомствами та підприємствами країни перебування, налагодження прямих контактів українських туристичних підприємств із зарубіжними партнерами. Нагальність потреби створення туристичної представницької структури зумовлюється і можливістю залучення більшої кількості іноземних туристів в Україну, забезпечення захисту прав та інтересів українських туристичних підприємств і вітчизняних туристів за кордоном, залучення іноземних інвестицій у туристичну галузь нашої країни.

У табл. 2 сформульовано політико-економічні чинники забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України.

Таблиця 1. Хронологічний перелік форумів і заходів з проблем становлення і розвитку рекреаційно-туристичної сфери та їх основні рішення (рекомендації), авторська розробка

№	Назва форуму або заходу	Дата і місце проведення	Рішення (рекомендації)
1.	Угода про співробітництво в галузі туризму	Підписана 1993 р. у м. Алгабат.	Плано розвивається діяльність Ради з туризму держав-учасниць. З жовтня 2000 р. Україна головує в Раді з туризму СНД. Нарощується співпраця в рамках Робочої групи з туристичного співробітництва Чорноморського економічного співробітництва (ЧЕС) на основі багатосторонньої угоди.
2.	Угоди про співробітництво в галузі туризму між країнами ЧЕС	У 1994 р.	Стабільно розвивається співробітництво в межах робочої групи Чорноморського економічного співробітництва з туризму.
3.	Угода про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною. Стратегія інтеграції України до ЄС	У 1994 р.	Пріоритетним напрямком розвитку співробітництва з ЄС є забезпечення реалізації партнерських відносин і вільної торгівлі.
4.	Центральноєвропейська ініціатива (ЦЕІ) відносно до комплексного плану співробітництва України з ЦЕІ	У 1995 р.	Реалізуються спільні проєкти ЦЕІ "Стратегічний туристичний маркетинг", "Мережа центрів туристичної інформації в країнах ЦЕІ", "Розвиток сільськогосподарського туризму в країнах ЦЕІ", "Розвиток культурного туризму в країнах ЦЕІ".
5.	Декларація Янгінського саміту.	Від 5 червня 1998 р.	Про розвиток туризму між країнами Чорноморського економічного співробітництва.
6.	Указ Президента України "Про встановлення Дня туризму України"	Щорічно 27 вересня	У 1998 р. в Україні вперше широко відзначався Всевітній день туризму. Встановлено відомчу відзнаку "Почесний працівник туризму України".
7.	Генеральна асамблея Всевітньої туристської організації (12-та сесія)	У жовтні 1997 р. у м. Стамбул (Туреччина)	Україна стала дійсним членом Всевітньої туристської організації.
8.	Генеральна асамблея Всевітньої туристської організації (13-та сесія)	У вересні 1999 р. проходила у м. Сантьяго (Чилі)	Україну було обрано у Виконавчу раду – Ділову раду (ДР) ВТО. Навчально-науково-виробничий комплекс "Туризм, готельне господарство, економіка і право" та готельний комплекс "Дніпро" (м. Київ) стали членами ДР ВТО.
9.	Щорічний Міжнародний туристичний салон	Започатковано у 1999 р.	Міжнародний туристичний салон "Україна" – найбільший виставковий заклад на теренах нашої країни, організатором якого є Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України йому надано статус заходу, що проходить під егідою ВТО, за участю представників ВТО, з використанням символіки ВТО, а також включенням салону до календаря міжнародних туристичних заходів ВТО.

Закінчення табл. 1

№	Назва форуму або заходу	Дата і місце проведення	Рішення (результати)
10.	Генеральна асамблея Всесвітньої туристської організації (14-та сесія)	У 2000 р.	До ДР ВТО вступило Головне управління комунального і готельного господарств і туризму Київської міської державної адміністрації.
11.	Сесія Виконавчої ради ВТО	У січні 2000 р.	Досягнуто домовленості про проведення 10-11 жовтня 2000 р. Державним комітетом молодіжної політики, спорту і туризму України спільно із Всесвітньою туристською організацією Міжнародного семінару "Нові інформаційні технології в туризмі" в рамках VII Міжнародного туристичного салону "Україна - 2000" (10-13 жовтня 2000 р., Національний виставковий центр м. Києва).
12.	Генеральний секретар ВТО Ф. Фран жаюлл здійснив перший офіційний візит в Україну	8-11 жовтня 2000 р.	Міжнародний семінар "Нові інформаційні технології в туризмі" в рамках VII Міжнародного туристичного салону "Україна - 2000" (10-13 жовтня 2000 р., Національний виставковий центр м. Києва).
13.	Вручення вірчої грамоти Генеральному секретарю ВТО Ф. Франжаюллу	22 травня 2000 р.	Надзвичайний і Повноважений Посол України в Королівстві Іспанія та Князівстві Андорра вручив вірчу грамоту щодо покращення на його Указом Президента України повноважень Постійного представника України при Всесвітній туристській організації Генеральному секретарю ВТО Ф. Франжаюллу.
14.	Семінар ВТО з питань маркетингу у сфері туризму	У м. Києві 12-14 березня 2001 р.	Розглядалися проблеми національного та регіонального планування туризму, бюджетів національних туристичних адміністрацій, основних показників туризму за півріччями 2000 року.
15.	Постанова Кабінету Міністрів України	Від 29 квітня 2002 р. № 583	Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002-2010 роки Положення: Держтурадміністрація, Міннарополітиці, Мінкорресурсів, Мінекономіки, Держспиритвекништво, а також за згодою Спілки аграрних сільському земельному туризму в Україні.
16.	Угода з Європейською туристичною комісією	18 жовтня 2005 р.	Україна стала членом Європейської туристичної комісії.

Таблиця 2. Політико-економічні чинники забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України, авторська розробка

№	Політико-економічні чинники	Суттєві визначення категорійних елементів розвитку рекреаційно-туристичної сфери
1.	Уряд, Верховна Рада України, громадянське суспільство	Гармонізація відносин, забезпечення демократії, суспільної толерантності, ефективного функціонування політичних інституцій і процедур.
2.	Стратегічна мета розвитку туристичного співробітництва України	Забезпечення національних інтересів у глобалізаційних та інтеграційних процесах європейського туристичного ринку через участь у створенні єдиного туристичного простору євро регіону як зони вільної торгівлі туристичними послугами та свободи туристичного руху.
3.	Формування рекреаційно-туристичного потенціалу	Ефективне використання рекреаційно-туристичного потенціалу для інтенсифікації туристичних трафіків, розробка спільного конкурентоспроможного туристичного продукту країн-учасниць, насамперед, міжнародних туристичних маршрутів, таких як «Туризм по Шовковому шляху», а також по рекреаційних зонах Чорноморського узбережжя, р. Дунай і Дніпро.
4.	Маркетингово-диференціаційні заходи	Проведення спільних досліджень ринку і маркетингових заходів, спільне просування туристичного продукту на міжнародному ринку з метою збільшення обсягів туристичних обмінів, підвищення економічної ефективності туризму як передумови соціально-економічного розвитку країни.
5.	Інформаційний простір	Розвиток спільного інформаційного простору, створення централізованих туристичних банків даних, технічна й технологічна кооперація, вироблення та впровадження міжнародних стандартів якості туристичних послуг.
6.	Спрощення митних процедур	Вирішення комплексу питань, пов'язаних зі спрощенням туристичних пересувальних, прикордонних і митних формальностей, лібералізацією торгівлі туристичними послугами, забезпеченням безпеки туристів, узгодження законодавчої бази.
7.	Освітні заходи	Запровадження магістерських програм, здійснення спільних навчальних і стажувальних програм з метою формування високопрофесійних туристичних фахівців.
8.	Рекреаційно-туристична інфраструктура	Розбудова рекреаційно-туристичної інфраструктури, в тому числі облаштування мережі міжнародних транспортних коридорів, розвиток курортів, залучення інвесторів, фондів структур, приватного сектору в туристичну індустрію, зокрема, євро регіону, для фінансування міжнародних проєктів, – все це актуальні питання багатостороннього співробітництва країн ЧЕС, ЦЄІ, СНД, Балтійського регіону.

Цікавим є приклад Великої Британії, де існує державна структура, що займається дослідженнями туристичного ринку та рекламно-інформаційною діяльністю, пропагуванням Великої Британії як туристичної країни на світовому ринку. Її складовою є мережа з 70 туристичних представництв Великої Британії у різних країнах світу, які вважаються найперспективнішими ринками для реалізації британського туристичного продукту. З державного бюджету виділяється 80 млн. фунтів стерлінгів на рік для проведення ринкових досліджень, рекламно-маркетингової діяльності, у тому числі для участі у міжнародних туристичних салонах, ярмарках, виставках і біржах, видання рекламно-інформаційної продукції різними мовами, а також утримання закордонних туристичних представництв. Наприклад, аналіз проведених у Великій Британії маркетингових досліджень свідчить, що 1 фунт стерлінгів, вкладений у туризм, дає 27 фунтів прибутку від кожного туриста, що відвідує країну, з них 4 фунти повертаються до державного бюджету у вигляді податків.

Уряд Греції щорічно виділяє на потреби інформаційно-рекламної діяльності у сфері туризму 80 млн. дол. США, Туреччини – 12 млн. дол. США. Відповідно до документів ООН щодо туризму, зокрема Хартії туризму, рішень Гаазької конференції, визнається; 1) право кожної людини вільно пересуватися; 2) необхідність розробки та впровадження державної політики щодо забезпечення гармонійного розвитку внутрішнього й міжнародного туризму; 3) важливість реалізації заходів, спрямованих на сприяння туристичним подорожам. Це насамперед стосується укладання міждержавних і міжнародних договорів, спрямованих на спрощення перетину кордону туристами, особливо з тих держав, які є для України найперспективнішими туристичними ринками.

Збільшенню обсягів туристичних обмінів, крім укладання й реалізації договорів щодо безвізових пересувань туристів, сприяло б запровадження гнучкої візової політики, спрощення консульських формальностей щодо надання в'їзних віз в Україну, зниження вартості віз для країн, які є головними генеруючими туристичними ринками, зокрема країн Західної Європи та США. Очевидно, що видача віз – не найрадикальніший засіб боротьби зі шпигунами, тому слід замислитися, що важливіше та прибутковіше для держави: умовно 10 млн. дол. США, отриманих від видачі віз за високою ціною у консульствах, чи зниження вартості віз, спрощення процедури надання віз та навіть видача їх на кордоні, що може принести державі прибутки від туризму вже на 10 млрд. дол. США. Цікавим у цьому зв'язку є досвід Туреччини. Вартість в'їзної візи у цю країну становить 30 дол. США, візи надаються безпосередньо у пунктах перетину державного кордону. Це суттєво вплинуло на розвиток туризму та економічну ситуацію в країні, галузь туризму посідає 2-е місце в національній економіці Туреччини, прибуток від неї становить 20 млрд. дол. США.

Важливе значення для збільшення туристичних трафіків у державах колишнього СРСР мало б запровадження єдиної туристичної візи для в'їзду до країн СНД, що сприяло б відродженню спільного туристичного продукту – так званих туристичних «трикутників» і наскрізних маршрутів по цих країнах, що користувалися б попитом і відповідали б міжнародним стандартам. Успіх таких продуктів полягає у їх «безшовності» – відсутності обмежувальних розділювальних формальностей (візових, прикордонних, митних тощо). Це стосується, наприклад, такого популярного туристичного продукту, як «трикутник» Москва-Київ-Санкт-Петербург або будь-якої іншої туристичної пропозиції, що поєднує декілька країн.

Аналіз принципів організації туристичної галузі країн, які мають розвинуту індустрію туризму, доводить необхідність надання державної підтримки розвитку туризму, зокрема у сфері інформаційно-рекламної діяльності, приклади фінансування якої, наведені вище, не залишають сумнівів у доцільності саме такого розуміння значення туризму та проведення відповідної державної політики, що є передумовою формування рекреаційно-туристичної галузі як високоприбуткового сектору економіки, чинника соціального розвитку й культурного піднесення країни при збереженні її самобутності та національної суті рекреаційно-туристичного середовища, гармонійної інтеграції України у європейські і світові глобалізаційні та гуманізаційні процеси.

Висновки. Актуальність забезпечення розвитку рекреаційно-туристичної сфери України обґрунтовується об'єктивною необхідністю розробити теоретико-методологічні основи ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери, її сприятливою емпіричною оцінкою й зростаючою роллю у розвитку світової та національної економіки, сектору АПК зокрема. Для цього необхідно розробити відповідні наукові основоположні складові:

1. Теоретичні основи функціонування рекреаційно-туристичної сфери у контексті відтворення економіко-екологічного потенціалу.

2. Методологічні основи ефективного економіко-екологічного функціонування рекреаційно-туристичної сфери.

3. Обґрунтування методів дослідження науково-прикладних завдань рекреаційно-туристичної сфери.

4. Цільові функціональні моделі (цільові функції) моделювання розвитку рекреаційно-туристичної сфери у системі національної економіки.

5. Функціонально-прикладні основи регулювання економіко-екологічної ефективності рекреаційно-туристичної сфери.

6. Основи зовнішньоекономічної діяльності у сфері рекреаційно-туристичного бізнесу.

7. Пріоритети й перспективи розвитку АПК і сільських територій у контексті формування рекреаційно-туристичного бізнесу.

Основою рекреаційної діяльності, як і туризму, є рекреаційні ресурси, тому актуальними питаннями є:

- економічне оцінювання рекреаційних ресурсів як вартісне вираження натуральних природних властивостей;

- дослідження соціального значення рекреаційних ресурсів, їх екологічного стану, а також економіко-екологічного ефекту від реалізації конкретної рекреаційно-туристичної пропозиції;

- логістичне оцінювання економіко-екологічного потенціалу рекреаційно-туристичної сфери як максимально можливого потоку рекреантів, який не зашкодить екологічному стану природних ресурсів та екології довкілля регіону на територіях їх знаходження, умовам життя місцевого населення;

- дослідження головного предмету логістики рекреації, як і логістики туризму – потоків рекреантів (туристів), які надходять в місця знаходження рекреаційних (туристичних) ресурсів тощо.

1. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 №2456-ХІІ // zakon1.rada.gov.ua.

2. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 №324/95-ВР // zakon1.rada.gov.ua.

3. Про затвердження Державної програми розвитку туризму на 2002–2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2002 №583 // zakon1.rada.gov.ua.

4. Питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 6.04.2011 №370/2011 // zakon1.rada.gov.ua.

5. Кучерявий В.А., Христюк Ю.С. Пути оптимизации состава и структуры лесных фитоценозов комплексной зеленой зоны города // Современные проблемы рекреационного лесопользования: Тез. докл. Всесоюз. совещ. – М., 1985. – С. 170–171.

6. Менеджмент туризму // www.info-works.com.ua.

7. Новости // euro2012.ukrinform.ua.

8. Пуцько Б.М., Пастернак Б.Р., Христюк Ю.С. Пріоритети розвитку сільського зеленого туризму як спонукального фактора синергічного відтворення економіко-екологічного потенціалу // Актуальні проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку індустрії туризму в Україні та Польщі: Матеріали П'ятої міжнародної науково-практичної конференції / За ред. І.В. Саух. – Житомир: ЖФ КІБІТ, 2011. – С. 11–22.

9. Рекреаційно-туристичний потенціал України // tourlib.net.

10. Смирнов І.Г. «Pull-подход» в логистике туризма // Дистрибуция и логистика.– 2005.– №3. – С. 12–15.

11. Смирнов І.Г. Логістика в туризмі: Робоча програма для студентів спеціалізації «Менеджмент митного туризму» (освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»). – К.: КНУК і М, 2006. – 66 с.

12. Смирнов І.Г. Логістичні підстави сталого розвитку туризму в регіоні (на прикладі Бердичівщини) // Велика Волинь: Наук. зб. – Т. 32. – Житомир, 2005. – С. 140–146.

13. Смирнов І.Г. Особливості логістичного підходу до сталого розвитку туризму в Україні (регіональний аспект) // Науковий вісник ЧТЕІ КНТЕУ. – Секція: Економічні науки. – Вип. IV, – Ч. I. – Чернівці, 2005. – С. 44–55.

14. Стафійчук В.І. Рекреалогія: Навч. посібник. – К.: Альтерпрес, 2006. – 264 с.

15. Христюк Ю.С., Іваницький С.М. Антропогенні зміни в природі // Українська енциклопедія лісівництва. – Львів: Місіонер, 1999. – Т. 1. – С. 30–31.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2011.

КНИЖКОВИЙ СВІТ



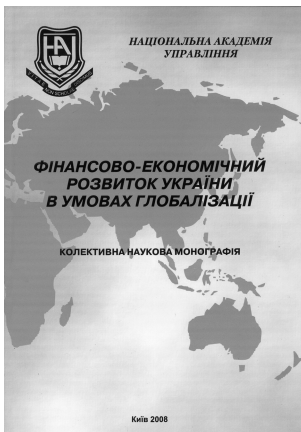
СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ОСВІТА
ПРЕСТИЖНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Україна, 01011, м. Київ, вул. Панаса Мирного, 26

E-mail: book@nam.kiev.ua

тел./факс 288-94-98, 280-80-56



Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізації: Колективна наукова монографія / За ред. Я.В. Белінської. – К.: Національна академія управління, 2008. – 212 с. Ціна без доставки – 25 грн.

Монографія присвячена фінансово-економічним проблемам розвитку економіки України в умовах глобалізації. Викладені теоретико-методологічні питання розробки стратегії входження України у світове господарство та формування фінансово-економічного механізму цього процесу. В основу викладу матеріалу монографії покладені багаторічні дослідження науковців в галузі економічної теорії, фінансів та банківської справи, які були апробовані на сторінках авторитетного журналу "Актуальні проблеми економіки" в 2004–2007 роках. В монографії обґрунтовано шляхи забезпечення структурно збалансованого економічного зростання економічної системи України та її ефективного міжнародного співробітництва, визначені напрями вдосконалення всіх ланок господарської системи.